

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Wydział Filologiczno-Historyczny

al. Armii Krajowej 36a • 42-200 Częstochowa • tel./fax + 48 34 361 14 25

www.wfh.ujd.edu.pl • e-mail: wfh@ujd.edu.pl

II Międzynarodowa Konferencja Maryjna

„Tam Twoje serce, kędy skarb przebywa”.

Jasna Góra – skarbiec kultury polskiej i europejskiej.

Od wieków Jasna Góra określana bywa jako skarb narodu polskiego, ale o całościowej wartości świątyni i jej randze w kulturze polskiej oraz europejskiej stanowi nie tylko kształt architektoniczny klasztoru, znaczenie historyczne, bogactwo wyposażenia, drogie rękopisy i dzieła przechowywane w bibliotece czy zgromadzone w ciągu wieków wota, ale przede wszystkim słynący cudami obraz Matki Bożej. Ukoronowana w 1717 roku Czarna Madonna, przez króla Jana Kazimierza nazwana Królową Korony Polskiej, od początku swego przebywania na Jasnej Górze, czyli od 1382 roku, przyciągała zwykłych ludzi i dostojnych, królewskich pielgrzymów. Przez cały rok, a szczególnie podczas obchodzonych świąt Maryjnych i narodowych, klasztor był nawiedzany przez rzesze wiernych, wędrujących z prośbami, składających hołd, przybywających z dziękczynieniem za doznane łaski. Docierali tu królowie i hetmani, pisarze i artyści, katolicy i przedstawiciele innych wyznań, reprezentanci wszystkich stanów i profesji szukając pocieszenia, utwierdzenia w wierze. Zabiegając o przychylność Maryi, łączyli się w szacunku dla pieczołowicie pielęgnowanej w tym miejscu religii katolickiej, tradycji narodowej, historii i kultury.

Materialnym wyrazem uznania Matki Bożej bywały często drogie przedmioty, które składali w darze pielgrzymi.

Już w XVII wieku funkcjonowało szersze znaczenie skarbcza jasnogórskiego jako nie tylko zbioru bogactw materialnych, ale jako cennego duchowego depozytu, składanego przez wiernych u stóp Maryi. Jak pisze o. Jan Golonka OSPPE, „w 1618 roku paulin, o. Andrzej Zimicius, opublikował w Krakowie dzieło zatytułowane *Skarbnica kościoła Jasnej Góry...*, w którym bynajmniej nie zajmował się opisem kosztownych precjozów przechowywanych w klasztorze, lecz opowiadał o dziejach cudownego obrazu, o cudach i nauczał o pielgrzymowaniu na Jasną Górę.”

Wyrazem znaczenia Maryi ujmowanego w kategoriach miłości i uwielbienia, a Jasnej Góry jako narodowego skarbu są niezliczone wiersze poetów polskich, spośród których można zacytować utwór Wiktora Gomulickiego *Częstochowska*:

Obciążonaś srebrem, złotem,
Sukienkami perłowemi,
Lecz najdroższym Twym klejnotem
Miłość całej naszej ziemi.

W latach niewoli narodowej przedmioty kultu i wdzięczności zgromadzone u stóp Matki Bożej zyskały wartość dodatkową – były wyrazem nie tylko uczuć religijnych, ale stały się także pamiątką świętości poddanego rozbiorem kraju oraz śladem wielkiej historii Polaków i ich symbolicznym dowodem tożsamości.

Pisał Julian Ursyn Niemcewicz w swoim utworze *Podróże historyczne po ziemiach polskich między rokiem 1811 a 1828 odbyte*: „Skarbiec tutejszy jest składem nie tylko bogactw, lecz drogich w dziejach naszych pamiątek”.

Przedstawiony sposób myślenia o Jasnej Górze jako o skarbcu jest wyrazem specyficznej formacji kulturowej, która oparta była na respektowaniu tradycyjnych, opartych na Dekalogu norm moralnych oraz wyrastała z religijnych przekonań na temat porządku świata. Stanowiła także ugruntowaną praktykę w myśleniu o przedmiotach (w tym książkach i pamiątkach), które – jak pisał Krzysztof Pomian w pracy *Przeszłość jako przedmiot wiedzy* – przedstawiały dla właściciela historyczną, ale i religijną wartość.

Zawierający się w temacie konferencji proponowany przez nas sposób myślenia nie jest w zamierzeniu przejawem powrotu do przeszłości czy rekonstrukcji świata, którego już nie ma. Tytuł konferencji – wzięty z wiersza Franciszka Karpińskiego cytat, funkcjonujący jako fragment pieśni Maryjnej, do której w pięćdziesięciolecie ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny napisał muzykę ks. Franciszek Walczyński – ma na celu próbę określenia współczesnej hierarchii wartości i jej miejsca dla Maryi oraz Jasnej Góry w kulturze polskiej i europejskiej. Słowa „Tam Twoje serce, kędy skarb przebywa” są parafrazą fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza, który brzmi następująco: „Bo gdzie jest Twój skarb, tam będzie i serce Twoje” (Mt. 6, 21). i oznacza – w naszym przekonaniu – ponadczasową potrzebę człowieka, by świat w którym żyjemy, posiadał określony porządek, z wyznaczonym i jednoznacznie identyfikowanym centrum, w którym ogniskują się wyznawane przez nas wartości. Umieszczenie tego centrum w Biblii i przetransponowanie – jako jednego z jego wielu odmian – pod postacią Maryjnego

kultu, który szczególnie, z racji genius loci, występuje na Jasnej Górze, stanowi wyrazistą przesłankę, by proponować uczestnikom konferencji poszukiwania zorientowane na duchowe i religijne wartości przechowywane w teologii i filozofii, historii i literaturze, muzyce oraz ikonografii, a także obecne we wszelkich dyscyplinach nauki mówiących dzisiaj o Bogu, człowieku i świecie.

Zapraszamy do udziału historyków i literaturoznawców, językoznawców i antropologów kultury, teologów i filozofów, muzykologów i historyków sztuki, historyków teatru i religioznawców, archiwistów i muzealników, a także wszystkich zainteresowanych tematem konferencji. Obrady planujemy na 9-10 grudnia 2019 roku w Częstochowie, w murach Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza oraz w klasztorze na Jasnej Górze. Zapraszamy do Częstochowy już w dniu 8 grudnia, w którym przypada Święto Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Nasi Goście będą mogli wziąć udział w planowanych na ten dzień uroczystościach. Integralną częścią konferencji będzie także koncert muzyki polskiej, zaplanowany na 10 grudnia.

Proponujemy następujące szczegółowe problemy:

Biblia jako wartość duchowa porządkująca rzeczywistość

Kult maryjny w religii i kulturze jako repozytorium wartości

Jasna Góra jako skarb w literaturze, pamiętnikach, dokumentach, teatrze, filmie, kulturze masowej

Cudowna ikona Matki Bożej – skarb dla wierzących

Relikwie świętych jako skarb

Skarbczyki modlitw i pieśni – reprezentacje, miejsce w kulturze